

OBSAH

1. VŠEOBECNÁ ČASŤ	2
1.1 Úvod	2
1.2 Účel a ciele stavby	2
1.3 Poskytnuté podklady, požiadavky a cieľ prieskumu	3
1.4 Základné údaje o stavbe	3
1.5 Stručná charakteristika prírodných pomerov	4
1.6 Geologická preskúmanosť územia	6
1.7 Metodika riešenia úlohy a rozsah realizovaných prác	7
2. PODROBNÁ ČASŤ	8
2.1 Inžinierskogeologické a geotechnické pomery územia	8
2.1.1 Formácia kvartérnych pokryvných útvarov	9
2.1.2 Spodná terigénna formácia	13
2.1.3 Vápencovo - dolomitická formácia	14
2.2 Hydrogeologická a hydrogeochemická charakteristika	15
2.3 Popis trasy, podmienky zakladania objektov a rizikové faktory	22
3. ZÁVER	26
Zoznam použitej literatúry	27

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha č.10.1	: Prehľadná situácia trasy cesty I/66 Banská Bystrica - Slovenská Ľupča (R1), rekonštrukcia mierka = 1:100 000
Príloha č.10.2.1	: Situácia prieskumných diel a vysvetlivky v trase preložky cesty I/66 mierka 1:5 000
Príloha č.10.2.2	: Situácia prieskumných diel a vysvetlivky v trase MK Slovenská Ľupča, mierka 1:5 000
Príloha č.10.3.1	: Pozdĺžny inžinierskogeologický profil v trase preložky cesty I/66, mierka 1:5000/200
Príloha č.10.3.2	: Pozdĺžny inžinierskogeologický profil v trase MK Slovenská Ľupča, západ, mierka 1:5000/200
Príloha č.10.4	: Vysvetlivky k inžinierskogeologickým profilom
Príloha č.10.5	: Geologická dokumentácia prieskumných diel
Príloha č.10.5.1	: Geologická dokumentácia a fotodokumentácia vrtov
Príloha č.10.5.2	: Archívna dokumentácia prieskumných diel
Príloha č.10.6	: Výsledky laboratórnych skúšok mechaniky zemín, hornín a skúšok PLT
Príloha č.10.6.1	: Laboratórne skúšky mechaniky zemín
Príloha č.10.6.2	: Skúšky pevnosti hornín pri bodovom zaťažení (PLT)
Príloha č.10.7	: Výsledné protokoly o skúške vôd
Príloha č.10.8	: Zoznam súradníc

1. VŠEOBECNÁ ČASŤ

1.1 Úvod

Predkladaná záverečná správa geologickej úlohy pre stavbu rýchlostnej cesty

„I/66 Banská Bystrica - Slovenská Ľupča (R1), rekonštrukcia“

je vypracovaná na základe Zmluvy o dielo č. 7352-01 uzavretej medzi spoločnosťami Dopravoprojekt, a.s. Bratislava, divízia Zvolen a GEOFOS s.r.o., Žilina. Úloha bola riešená v etape doplňujúceho orientačného inžinierskogeologického prieskumu, ako dielčej časti projektovej dokumentácie na stupni DSZ a DÚR.

Geologická úloha je u zhotoviteľa geologických prác, spoločnosti GEOFOS s.r.o., Žilina zaregistrovaná pod číslom 560-1/2010.

Na základe poskytnutých podkladov bol vypracovaný Projekt geologickej úlohy (PGÚ). Rozsah geologických prác v PGÚ bol spracovaný v zmysle požiadaviek HIP a súťažných podkladov obstarávateľa.

Termín vypracovania záverečnej správy bol odsúhlasený na 16.09.2010. V zmysle požiadaviek je záverečná správa vypracovaná v tlačenej forme v 23 exemplároch +2 na CD.

Terénne, geologické práce boli realizované v období 06/2010 v zmysle odsúhlaseného PGÚ a v koordinácii so zástupcami objednávateľa.

V zmysle zákona č. 569/2007 Z.z. o geologických prácach (geologický zákon) a vyhlášky MŽP SR č.51/2008 Z.z, ktorou sa vykonáva geologický zákon, zabezpečí zhotoviteľ odovzdanie jedného exempláru záverečnej správy do archívu ŠGÚDŠ – GEOFOND. V zmysle vyjadrenia objednávateľa budú vyšpecifikované podmienky podkladov záverečnej správy.

1.2 Účel a ciele stavby

Cieľom stavby je prestavba cesty I/66, ktorá má zabezpečiť prepojenie odklonenej tranzitnej dopravy z cesty I/59 (cez Donovaly) na projektovanú rýchlostnú cestu R1 Slovenská Ľupča - Korytnica. Prestavba cesty bola riešená variantným spôsobom, v etape doplňujúceho orientačného prieskumu je riešená preložka cesty I/66, zelená alternatíva a MK Slovenská Ľupča.

IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE

Stavba:

Názov :	Preložka cesty I/66, MK Slovenská Ľupča
Kraj :	Banskobystrický
Okres a kód okresu	Banská Bystrica (601)
Katastrálne územie	
IČZÚJ	IČÚTJ
508438 Banská Bystrica	801402 Šalková
509001 Slovenská Ľupča	856525 Slovenská Ľupča

Užívateľ

Názov : Slovenská správa ciest
Miletičová 19
826 19 Bratislava

Objednávateľ

Názov : Dopravoprojekt a.s. Bratislava, divízia Zvolen
M.R. Štefánika 4724
960 01 Zvolen

URČENIE DOKUMENTÁCIE**Predmet**

Druh komunikácie : rýchlostná cesta R1
Navrhovaná kategória : R22,5/80

1.3 Poskytnuté podklady, požiadavky a cieľ prieskumu

K vypracovaniu projektu a záverečnej správy nám objednávateľ poskytol nasledujúce podklady:

- topografický podklad záujmového územia v mierke 1:10 000 v *PDF formáte
- trasu variantného riešenia (zelená a modra) v digitálnej forme
- ZS I/66 Banská Bystrica - Brezno, úsek Banská Bystrica - Slovenská Ľupča; podrobný igp, Envigeo 2009
- ZS I/66 Banská Bystrica - Brezno, úsek Banská Bystrica - Slovenská Ľupča - doplnok, Envigeo 2009

Cieľom prieskumných prác je vykonanie inžinierskogeologického a hydrogeologického prieskumu na úrovni orientačného prieskumu pre posúdenie inžinierskogeologických, hydrogeologických, geotechnických pomerov v trase a podloží mostných objektov preložky cesty I/66 zelenej alternatívy a MK Slovenská Ľupča. Rozsah prieskumných prác a situovanie prieskumných diel bolo odsúhlasené HIP, Ing. I. Gábryšom a Ing. Kapsiarovou.

1.4 Základné údaje o stavbe

Trasa je situovaná do údolnej nivy a terasových stupňov Hrona medzi Šáľkovou a Slovenskou Ľupčou, v území vymedzenom železničnou traťou a korytom Hrona, ktoré niekoľko krát križuje.

Predmetná stavba je líniovou stavbou vedenou extravilánmi dotknutých obcí, s prevažne poľnohospodársky využívaným územím.

Hlavný stavebný objekt - cesta R1

Kategória cesty RC R1
Dĺžka úpravy cesty 7,30404

Mosty

Názov
200-00 Most na R1 v km 0,236 R1 cez jarok
201-00 Most na R1 v km 0,767 nad preložkou ci/66

202-00 Most na R1 v km 0,843 nad železničnou vlečkou
 203-00 Most na R1 v km 1,005 nad potokom Škradno
 204-00 Most na R1 v km 1,294 nad bezmenným potokom
 205-00 Most na R1 v km 2,317 nad traťou ŽSR
 206-00 Most na R1 v km 3,147 nad potokom Dúbrava
 207-00 Most na R1 v km 4,349 nad potokom Istebník
 208-00 Most na R1 v km 6,191 nad potokom Ľupčica
 209-00 Most na R1 v km 6,702 nad Zámockým potokom
 210-00 Lávka pre peších v km 6,725 nad R1 traťou ŽSR
 211-00 Most na prístupovej ceste na RSO v km 0,176 nad železničnou vlečkou
 212-00 Most na preložke c I/66 v km 1,169 nad traťou ŽSR
 213-00 Most nad potokom Škradno v km 1,248
 214-00 Most cez Hron v km 0,162 cIII/06635
 215-00 Most na preložke c I/66 v km 2,414 nad ramenom Hrona
 216-00 Most na preložke c I/66 v km 2,603 nad R1 a traťou ŽSR
 217-00 Most na vetve C, D MÚK Šalková nad traťou ŽSR
 218-00 Most na MK Sl. Ľupča, západ v km 0,332 nad vlečkou a traťou ŽSR a R1
 219-00 Most na MK Sl. Ľupča, západ v km 0,600 v inundácii rieky Hron
 220-00 Most na MK Sl. Ľupča, západ v km 0,755 nad riekou Hron
 221-00 Most na poľnej ceste v km 1,346 nad potokom Ľupčica

1.5 Stručná charakteristika prírodných pomerov

Územie trasy rýchlostnej cesty Banská Bystrica - Slovenská Ľupča (príloha č.10.1) je v zmysle regionálneho **geomorfologického členenia** Slovenska (E. Mazúr, M. Lukniš, 1980) súčasťou vnútorných Západných Karpát, Fatransko-tatranskej oblasti. Úseku je súčasťou celku Slovenské stredohorie, podcelku Zvolenská kotlina, podcelku Bystrické podolie.

Územie je reprezentované prevažne rovinným územím aluviálnej nivy Hrona, členeným terasami Hrona, prolúviálnymi náplavovými kužeľmi prítokov a plochými výbežkami svahov Starohorských vrchov.

Klimatické pomery

Podľa Atlasu krajiny Slovenskej republiky (2002) patrí záujmové územie do oblasti teplej (50dní a viac teplých dní v roku s max. teplotou 25° a viac) do okrsku teplého T7, mierne vlhkého s chladnou zimou (teplota v januári -3°C až -5°C). Podľa klimatografických typov do typu kotlinovej klímy s veľkou inverziou teplôt, mierne suchej až vlhkej, subtýpu mierne chladnej kotlinovej klímy (teplota v januári -3,5 °C až -6 °C, teplota v júli 16-17 °C, ročné zrážky 700-850mm).

Prehľad základných klimatických charakteristík v trase cesty uvádzame v nasledovnej tabuľke.

Tabuľka č.1

Klimatický parameter	T7
priemerná teplota v januári [°]	-3 až -4
priemerná teplota v júli [°]	18 až 19
priemerné úhrny zrážok v januári [mm]	40 až 50
priemerné úhrny zrážok v júli [mm]	60-80
priemerné ročné úhrny zrážok [mm]	700 až 850

počet dní so snehovou pokrývkou	60až 80
priemerný počet mrazových dní	127
priemerný počet letných dní	58

V súlade s ON 73 6196 „Ochrana cestných komunikácií pred účinkami premrzania podložia“ je možné z týchto klimatických parametrov približne stanoviť **hĺbku premrzania** podkladu pomocou vzťahu: $h_{pr} = \sqrt{2 \cdot \alpha_0 \cdot T_m}$, kde priemerný počet mrazových dní v roku $T_m = 127$ a mrazový súčiniteľ $\alpha_0 = 57$. Z uvedeného je hĺbka premrzania podkladu pri $T_m = 127$ a $\alpha_0 = 57$:

$$h_{pr} = \sqrt{2 \cdot \alpha_0 \cdot T_m} = 120 \text{ cm}$$

Pre porovnanie uvádzame výpočet hĺbky premrzania vozovky a podložia pomocou TS 0502 „Navrhovanie netuhých a polotuhých vozoviek“ zo vzťahu: $h_{pr} = 0,05 \cdot \sqrt{I_{m,n}}$, kde $I_{m,n}$ je návrhová hodnota indexu mrazu. Na základe STN 73 6114 „Vozovky pozemných komunikácií“ je podľa mapy návrhových hodnôt indexu mrazu pre periodicitu $n=0,1$, triedu dopravného zaťaženia I.,II., hodnota indexu mrazu s ohľadom na miestne klimatické podmienky $I_m=500^\circ\text{C,deň}$. Vypočítaná hĺbka premrzania je:

$$h_{pr} = 0,05 \cdot \sqrt{I_{m,n}} = 112 \text{ cm}$$

Z hydrologického hľadiska patrí územie do povodia rieky Hron. Typ režimu odtoku Hrona je snehovo – dážďový s maximálnymi prietokmi marec až apríl, s minimálnymi prietokmi v september. Priemerný ročný prietok Hrona v stanici Banská Bystrica je $24,7 \text{ m}^3 \text{ s}^{-1}$

Z hľadiska seizmicity hodnotíme záujmové územie v zmysle STN 73 0036 ako zdrojovú oblasť seizmického rizika 3 s hodnotou seizmického zrýchlenia **$0,6 \text{ m.s}^{-2}$** .

Predkvartérne podložie reprezentované neogénnymi sedimentami v oblastiach kotlín a paleogénnymi, mezozoickými horninami a horninami kryštalinika, radíme v zmysle uvedenej normy do kategórie **A**.

V celej oblasti Zvolenskej kotliny aj v jej severovýchodnom výbežku je podľa prílohy A.2 (STN 73 0036) – Seizmotektonickej mapy Slovenska, vyčlenený rajón s predpokladanou zvýšenou seizmickou intenzitou 7° MSK-64 . Podľa uvedenej prílohy najbližšie osamelé pozorovania seizmických otrasov o intenzite 8° MSK-64 boli zaznamenané východne od Slovenskej Ľupče. V oblasti Banskej Bystrice – Slovenská Ľupča boli po roku 1870 registrované epicentrá zemetrasení do $M : 4,0-4,5$ (príloha A.1 STN 73 0036).

Na **geologickej stavbe** územia sa podieľajú najmä horninové komplexy tektonickej jednotky hronika, reprezentované triasovými karbonátickými horninami, reiflinskými, gutensteinskými vápencami, ramsauskými dolomitmi a v severozápadnej periférii údolia Hrona aj pestrými červenými bridlicami a pieskovecami permu s polohami paleobazaltov malušinskej spodnotriasovej sekvencie.

Z kvartérnych sedimentov tu majú zastúpenie najmä sedimenty fluvialneho komplexu, reprezentované štrkovými náplavmi údolnej nivy a terasových stupňov, s pokryvom jemnozrnných súdržných zemín. V údolnej nive je možný výskyt náplavov fácie mŕtvych ramien s humóznymi zeminami. Pri vyústení prítokov do hlavného údolia sedimenty proluviálneho komplexu zastúpene štrkovitými a jemnozrnnými zeminami.

Okrajovo môžu byť vyvinuté aj sedimenty deluviálneho komplexu, reprezentované sutinovitými zeminami.

Predmetné územie je súčasťou neotektonickej štruktúry Horehronskej prepadliny (Jaroš a kol. 1966), ohraničenej zo severu podkonickým zlomovým pásmom, na juhu hronským zlomom (v trase cesty I/ Banská bystrica - Brezno) a priečnymi zlomami, ktoré členia prepadlinu na súbor kryh. Z juhu je to mŕľčanský zlom, na severe zlomy potokov Ľupčica a Istebník.

V zmysle **inžinierskogeologickej rajonizácie** (Matula, 1977) Západných Karpát patrí územie trasy cesty do regiónu neogénnych tektonických vklesnín, oblasti vnútrokarpatských kotlín 66-Horehronské kotliny.

Vo vyčlenenej oblasti sa vyskytujú nasledovné inžinierskogeologické formácie

- spodná terigénna formácia (kremence, droby, pieskovce lúžňanského súvrstvia, pestré bridlice a pieskovce),
- vápencovo-dolomitická formácia (vápence, dolomitické vápence a dolomity stredného triasu),
- formácia kvartérnych sedimentov.

Inžinierskogeologické a hydrogeologické pomery územia vytvárajú podmienky pre rozvoj **geodynamických procesov a javov**. V území sa uplatňuje najmä erózia a zvetrávanie hornín.

Hydrogeologické pomery územia sú odrazom zložitej geologicko-tektonickej stavby. Územie sa nachádza v hydrogeologickom útvere SK20028FK-útvár puklinových a krasovo-puklinových podzemných vôd Nízkych Tatier a Slovenského Rudohoria oblasti povodí Hron (Kullman a kol., 2005).

Podľa hydrogeologickej rajonizácie (Šuba a kol., 1982) patrí územie do hydrogeologického rajónu MG 077(Mezozoikum a paleozoikum Starohorských vrchov a severnej časti Zvolenskej kotliny).

Najväčší hydrogeologický význam majú fluvialne sedimenty údolnej nivy Hrona. Obeh a režim podzemných vôd je priamo závislý na stave hladiny v povrchovom toku.

1.6 Geologická preskúmanosť územia

V predmetnom území cesty I/66 Banská Bystrica - Slovenská Ľupča boli v minulosti realizované geologické práce regionálneho charakteru, ktoré riešili geologickú stavbu územia, inžinierskogeologické a hydrogeologické pomery. Realizované geologické práce sú súborne spracované v mapách :

Polák, M. (edit) 2003: Geologická mapa Starohorských vrchov, Čierťáže a severnej časti Zvolenskej kotliny 1 : 50 000. Štátny geologický ústav Dionýza Štúra – Bratislava.

Polák, M. (edit) 2003: Vysvetlivky ku geologickej mape Starohorských vrchov, Čierťáže a severnej časti Zvolenskej kotliny 1 : 50 000. Štátny geologický ústav Dionýza Štúra Bratislava, Vydavateľstvo Dionýza Štúra, Bratislava, pp. 218.

Inžinierskogeologická preskúmanosť širšej oblasti bola najviac viazaná na oblasť Banskej Bystrice, resp. oblasť Zvolen – Banská Bystrica. Z regionálnejších prác sú to mapovacie práce za účelom komplexného hodnotenia inžinierskogeologických pomerov - inžinierskogeologické mapy v mierke 1:25 000 a 1: 200 000, mapy svahových porúch a súbory regionálnych map geologických faktorov životného prostredia :

Vojtaško, I., et.al.: Inžinierskogeologická mapa v M 1:25 000 Banská Bystrica – sever (v topopodklade 1:10 000), PF UK Bratislava, 1983

Matula, M., Ondrášik, R., et.al.: Inžinierskogeologická mapa, list Rimavská Sobota, mierka 1:200 000, GÚDŠ Bratislava – KIG PriFUK Bratislava, 1989

Ondrášik, M., et.al.: Inžinierskogeologické mapy M 1:50 000, v: Lobík, M et al.: Súbor regionálnych máp geofaktorov životného prostredia región Nízke Tatry. GÚDŠ Bratislava, 1993

Púchyová, A., Ilkanič, A.: Súbor regionálnych máp geologických faktorov životného prostredia regiónu Banská Bystrica – Zvolen, Envigeo Banská Bystrica, 2000

Hydrogeologické pomery sú v širšom okolí záujmového územia zhodnotené v
E. Kullman, et al.: Základná hydrogeologická mapa mierky 1:200 000, list 36 Banská Bystrica

Pre účely cesty bola v minulosti realizovaná:
Kolektív autorov: Technická štúdia I/66 Banská Bystrica - Slovenská“, Dopravoprojekt, a.s. Bratislava, divízia Zvolen 2009
Ilkanič, A., et al., : ZS I/66 Banská Bystrica - Brezno, úsek Banská Bystrica - Slovenská Ľupča; podrobný igp, Envigeo 2009
Ilkanič, A., et al., : ZS I/66 Banská Bystrica - Brezno, úsek Banská Bystrica - Slovenská Ľupča - doplnok, Envigeo 2009

Výsledky uvedených prác boli použité pri návrhu prieskumných diel a boli použité aj pri spracovaní výsledkov doplnkového IG a HG prieskumu pre rekonštrukciu cesty I/66 Banská Bystrica - Slovenská Ľupča.

1.7 Metodika riešenia úlohy a rozsah navrhovaných prác

V zmysle požiadaviek na vypracovanie doplňujúceho orientačného IG a HG prieskumu pre rekonštrukciu cesty I/66 Banská Bystrica - Slovenská Ľupča (R1), bola metodika riešenia úlohy a rozsah prác navrhnutý tak, aby bol dosiahnutý stanovený cieľ prieskumu –geotechnické podklady pre projekt vybraného variantu trasy na úrovni DSZ a DÚR.

Pre dosiahnutia cieľa prieskumu bola zvolená nasledovná metodika

- reinterpretácia a využitie všetkých dostupných archívnych informácií o geologickej stavbe územia, vrátane technickej preskúmanosti a s ich využitím pri vypracovaní projektu, následne aj pri komplexnom hodnotení územia pri záverečnom spracovaní úlohy
- realizácia terénnych vrtných prác
- realizácia vzorkovacích prác zemín, hornín a vôd v priebehu technických prác,
- laboratórne práce mechaniky zemín, hornín a hydrogeochémie vôd
- práce geologickej služby s využitím výsledkov archívnych geologických prieskumov v záujmovom území.

Terénne technické práce boli po vzájomnom odsúhlasení s HIP navrhnuté v rozsahu 3vrtov v oblasti krajných opôr mostných objektov v trase zeleného (vrt J-1 á 12m cca km 2,2; J-2 á12m km2,924) a modrého variantu (J-3 á12m Most nad Hronom, km 1,120); t.j. **3vrty á12m spolu 36m**. Situovanie vrtov bolo dané súradnicami poskytnutými Ing. Kapsiarovou. Z titulu dostupnosti územia (vrt J-3 situovaný do koryta Hrona), dodržania ochranných pásiem inžinierskych sietí bola pozícia vrtov v teréne upravená.

Vrty boli realizované ako jadrové, s odberom vzoriek zemín, hornín a podzemnej vody. Počas vrtania bola vysledovaná narazená a vystúpená hladina podzemnej vody.

Situovanie realizovaných jadrových inžinierskogeologických vrtov je zobrazené v situácii prieskumných diel v mierke 1:5 000 (príloha č.10. 2.1 a 10.2.2)

Terénne prieskumné práce boli realizované v poddodávke spoločnosťou Ing. Jozef Hajčík, Geologicko-prieskumné práce, pod vedením vrtného majstra p. Šišťika, súpravou typu UGB 50M. Jadrové vrty boli priebežne geologicky dokumentované, fotografované a vzorkované. Pre poruchu na fotoaparáte vrt J-2 nie je fotograficky zdokumentovaný. Po ukončení vrtu boli vrtné jadrá skartované. Miesta vrtov boli po ukončení prác upravené do pôvodného stavu.

Laboratórne práce mechaniky zemín, hornín a chémie vôd boli navrhnuté za účelom zistenia fyzikálno-mechanických vlastností zemín a hornín v miestach stavebných objektov, chemických vlastností a agresívnych účinkov podzemných vôd. Na odobratých vzorkách zemín, hornín a vôd boli realizované nasledovné skúšky :

- NV (vlhkosť, zrnitosť, objem. hmotnosť, zdan. hustota, konzist. medze) – 2ks
- PV(vlhkosť, zrnitosť, konzist. medze) – 4ks
- základný fyzikálno-chemický rozbor a agresivita podzemných vôd–2ks

Laboratórne práce mechaniky zemín, hornín a chémie vôd boli vykonané v akreditovanom laboratóriu spoločnosti INGEO-ENVILAB, s.r.o. Žilina.

Meračské práce

Všetky prieskumné diela boli pred začiatkom technických prác v teréne geodeticky vytýčené a po realizácii zamerané. Meračské práce boli zabezpečené objednávatelom prieskumu.

Práce geologickej služby pozostávali z vypracovania projektu geologickej úlohy, štúdia archívnych materiálov v Geofonde Bratislava, vybavenia vstupov, povolení a vyjadrení od správcových spoločností k realizácii vrtov (inžinierske siete, ŽSR a pod.), sled, riadenie, koordináciu prác, geologickú dokumentáciu vrtov a fotodokumentáciu, odber vzoriek, zhodnotenie inžinierskogeologických, geotechnických, hydrogeologických a hydrogeochemických pomerov v trase cesty I/66 Banská Bystrica - Slovenská Ľupča (R1), rekonštrukcia a záverečné spracovanie výsledkov prieskumu v záverečnej správe podľa požiadaviek objednávateľa.

2. PODROBNÁ ČASŤ

2.1 Inžinierskogeologické a geotechnické pomery územia

Inžinierskogeologické a geotechnické pomery územia v trase preložky cesty I/66 a MK Slovenská Ľupča, boli overené realizovaným orientačným inžinierskogeologickým a hydrogeologickým prieskumom. Výsledky prieskumu sú spracované v nasledujúcich kapitolách záverečnej správy, v grafických (príl.č. 10.1 až 10. 4) a v textových prílohách (príl. č.10.5 až 10.8).

Realizovaným prieskumom boli v predmetnom území overené nasledujúce litologické formácie, komplexy a typy kvartérnych zemín a predkvartérnych hornín mezozoického a paleozoického veku.

Formácia kvartérnych pokryvných útvarov je v území zastúpená zeminami fluviálnej, deluviálno-proluviálnej, deluviálnej, ojedinele organickej a antropogénnej genézy.

Sedimenty deluviálneho komplexu, reprezentované ílovitými a hlinitými zeminami s premenlivým obsahom klastických úlomkov vystupujú v nadloží terasových štrkov na začiatku skúmaného úseku a na pravostranných údolných svahoch Hrona na konci úseku.

Fluviálny komplex je reprezentovaný štrkovitými a piesčitými zeminami vystupujúcimi v pozícií terasových stupňov po oboch stranách údolia a dnovej akumulácie, v oblasti údolnej nivy aj s pokryvom náplavových ílov a hĺn.

Sedimenty deluviálno –proluviálneho komplexu sa vyskytujú v miestach vyústenia bočných údolí a dolín do hlavného údolia na konci skúmaného úseku zeleného variantu preložky

cesty. Zeminy majú hlinito-štrkovitý charakter, so slabým, výnimočne dobrým opracovaním klastických zŕn.

Sedimenty *antropogénneho komplexu* sú v trase cesty reprezentované účelovými násypmi ciest a železnice.

Predkvartérne podložie je budované komplexom hornín tektonickej jednotky hronika, horninovými komplexami

- spodnej terigénnej formácie komplexom *pestrého detritického verukána*, červenými pieskovecami a bridlicami malužinského súvrstvia a zlepenkami, pieskovecami, bridlicami s telesami dioritov nižnobocianského súvrstvia

- vápencovo-dolomitckej formácie s komplexom *vápencov a dolomitov* (ramsauske dolomity, vápence, dolomitické vápence)

Podrobná charakteristika inžinierskogeologických a geotechnických vlastností litologických komplexov a typov kvartérnych a predkvartérnych hornín a zemín v území je uvedená v nasledujúcich kapitolách.

2.1.1 Formácia kvartérnych pokryvných útvarov

Antropogénny komplex

V úseku trasy cesty je reprezentovaný účelovými násypmi cestných telies a železnice. Overený bol vrtom J-2 a archívnymi vrtmi V-26, V-27, VD-6.

Geotechnické charakteristiky antropogénneho komplexu samostatne neuvádzame, komplexne sú spracované v správe z predchádzajúcej etapy prieskumu Ilkanič, A., et al., : ZS I/66 Banská Bystrica - Brezno, úsek Banská Bystrica - Slovenská Ľupča; podrobný igp, Envigeo 2009

Fluviálny komplex

V trase cesty tvorí výplň údolnej nivy Hrona a jeho prítokov, potoka Istebník a Ľupčica. V terasovej pozícii vystupuje na ľavom svahu údolia Hrona v úvodných úsekoch trasy zelenej alternatívy ako aj v oblasti MK Slovenská Ľupča. Overený bol jadrovými vrtmi J-1, J-2, J-3 a archívnymi vrtmi z predchádzajúcich etáp prieskumu V-1, V-2, V-3, V-4, V-8, V-11, V-12, V-19, V-22, V-26, V-27, VD-2, VD-4, VD-6 (príl.č. 2.1 až 3.2).

Celková mocnosť fluvialných sedimentov v prostredí aluviálnej nivy sa pohybuje v rozmedzí 4,3-7,3m(V-22), v terasovej pozícii 3,4-4,7m(J-1). Povrchová vrstva náplavových zemín mocnosti 0,8-3,0m (V-22) je reprezentovaná piesčitými ílmi a hlinami, miestami aj hlinami nízkej plasticity. Lokálne sa v nich môžu vyskytovať aj preplástky a šošovky pieskov a zvýšená prímies organických látok.

Mocnosť fluvialných štrkov zastúpených prevažne štrkami s prímiesou jemnozrnnej zeminy, lokálne zle zrnými štrkami a štrkami ílovitými je premenlivá, v pozícii údolnej nivy sa pohybuje v rozmedzí od 1,8-4,7m (VD-2), oblasti terasového stupňa od 3,45-5,05(V-1). Okrajovo boli v údolnej nive archívnymi vrtmi zistené piesčité sedimenty malých mocností 0,7m.

Podľa geologickej dokumentácie prieskumných diel (príl.č.10.5) a výsledkov laboratórnych skúšok mechaniky zemín (príl.č.10.6.1) je fluviálny komplex v území zastúpený ílmi, hlinami, pieskami a štrkami.

Fluviálne íly a hliny sú zastúpené, hlinou a ílom piesčitým ($w_L=27-36\%$, $I_p=5-12,5\%$), a hlinou s nízkou až strednou plasticitou ($w_L=33-39\%$, $I_p=8-13\%$).

V zmysle STN 73 1001 ide o jemnozrnné zeminy typu ML, MI, MS, CS, triedy F3, F4 a F5. Vcelku sú tieto zeminy menej až stredne skonsolidované ($\rho_d=1,59-1,72\text{g}\cdot\text{cm}^{-3}$, $n=38,6-42,1\%$), zvýšenej vlhkosti ($w_n=17,2-31,0\%$), nasýtené vodou ($S_r=91,8-95,4\%$), mäkkej až pevnej, prevažne tuhej konzistencie ($I_c=0,13-1,21$) a lokálne sa v nich vyskytujú aj zvyšky organických látok.

V hlinitých a ílovitých náplavoch v území prevláda íl a hlina piesčitá nízkej plasticity ($w_L=27-36\%$, $I_p=5-12,5\%$), mäkkej až pevnej konzistencie ($I_c=0,13-1,21$), typu MS, CS, triedy F3, F4 s lokálnym výskytom polôh s prímiesou organických látok. Vyšší obsah organických látok sa vo fluvialných náplavoch nedá vylúčiť.

Podľa kritérií STN 72 1002 jemnozrnné zeminy F3/MS₁, F3/MS₂, F4/CS₁ a F4/CS₂ patria do skupiny III-IX a predstavujú **vyhovujúce až nevhodné** podložie. Prípadné zlepšenie ich geotechnických parametrov je možné cementovou, resp. vápennou stabilizáciou.

Využitie týchto jemnozrnných zemín do násypov v podstatnej miere ovplyvňuje obsah jemných častíc. Hlina piesčitá (F3/MS₁) a íl piesčitý (F4/CS₁) je ako materiál do násypu **vhodný až veľmi vhodný**, avšak piesčité íly a hliny (F3/MS₂ a F4/CS₂), vzhľadom na nepriaznivé doplnkové kritéria ($w_L>60$ a $f=50-65\%$), sú do budovania násypov **nevhodné**, resp. **vhodné po úprave**. Tieto zeminy sú **namrzavé až nebezpečne namrzavé**, so strednou kapilárnou vzĺnavosťou, pričom pri kontakte s vodou sa ich pevnosť a únosnosť podstatne znižuje.

Fluviálne hliny typu F5/ML,MI, s ich zaradením do skupiny VII-IX v zmysle STN 72 1002 predstavujú **málo vhodné až nevhodné** podložie, čo v praxi znamená ich odstránenie alebo úpravu za účelom zlepšenia ich vlastností (stabilizácia, vystuženie aplikáciou geokompozitných materiálov a pod.)

Pevnostné a deformačné charakteristiky sú závislé od konzistencie a granulometrického zloženia, pričom výsledky laboratórnych testov ich radia medzi materiály **nevhodné až málo vhodné** do násypov. Ich využitie pre podložie násypov je možné len po úprave a zlepšení geotechnických parametrov. Pri budovaní násypu možno tieto fluviálne hliny uplatniť v tzv. sendvičovej štruktúre (vystužené násypy). Lokálna prítomnosť organických látok tiež znehodnocuje ich využitie. Tieto zeminy sú **nebezpečne namrzavé** s vysokou kapilárnou vzĺnavosťou, preukázateľne citlivé pri kontakte s vodou, kedy sú rozbredavé a neúnosné.

Koeficient priepustnosti fluvialných ílov a hlin piesčitých F3/MS a F4/CS vypočítaný z kriviek zrnitosti je $k_f=3,2\cdot 10^{-7}\text{ms}^{-1}$ čo podľa Jetela charakterizuje súdržné zeminy s triedou priepustnosti VI ako prostredie slabo priepustné, pri fluvialných hlinách s nízkou až strednou plasticitou F5/ML, MI je $k_f=4,4\cdot 10^{-8}\text{ms}^{-1}$ čo charakterizuje súdržné zeminy s triedou priepustnosti VII ako prostredie veľmi slabo priepustné.

Podľa zhutňovacích skúšok Proctor-Standard z predošlej etapy prieskumu priemerné parametre zhutiteľnosti fluvialných hlin typu F3/MS sú :

$$\rho_{d\max} = 1,690\text{g}\cdot\text{cm}^{-3}$$

$$w_{\text{opt}} = 17,7\%$$

a ich pomerná únosnosť (CBR) pri optimálnej vlhkosti : CBR = 10,9%

Geotechnické charakteristiky fluvialných ílov a hlin sú podrobne spracované tabuľke č. 2.

Fluviálne piesky tvoria tenké vrstvy a šošovky najmä vo vrstve jemnozrnných náplavových zemín, príp. v štrkoch korytovej fácie. Môžu obsahovať prímies organických látok. V prieskumných dielach v tejto etape prieskumu neboli zistené, v trase preložiek ciest sú popisované v archívnom vrte V-12, V-22, V-41. V zmysle STN 73 1001 sú zastúpené pieskom hlinitým SM triedy S4.

Podľa kritérií STN 72 1002 patria piesčité zeminy typu SM do skupiny III-V a ako podložie cesty sú **vhodné**, pre využitie do násypov sú **vhodné až veľmi vhodné**. Pri aplikácii upraveného Scheibleho kritéria možno fluvialné piesky hodnotiť ako **namrzavé až nenamrzavé**.

Koeficient priepustnosti fluvialných pieskov typu SM je $k_f=1,62 \cdot 10^{-5} \text{ms}^{-1}$ čo podľa Jetela charakterizuje zeminy s triedou priepustnosti IV ako prostredie mierne priepustné.

Geotechnické charakteristiky fluvialných pieskov z výsledkov predchádzajúcej etapy prieskumu sú spracované v tabuľke č.3.

Fluvialné štrky sú v zmysle STN 73 1001 zastúpené štrkami s prímiesou jemnozrnnéj zeminy, štrkami zle zrnými a štrkami ílovitými a hlinitými, typu G-F, GP, GM a GC, triedy G2, G3-G5, často s obsahom kamenitej zložky (G3/G-F-Cb, G3/G-F+Cb, G4/GM-Cb, G4/GM+Cb, G5/GC-Cb, G5/GC+Cb). Štrkové zrna sú dobre až dokonale zaoblené, frakcie 0,2-až nad ϕ vrtu, ojedinele aj s veľkými blokmi skalných hornín. Zastúpené sú najmä stredno až hrubozrnné frakcie. Petrografický sú tvorené zrnami kremeňa a kremencov, rôznymi typmi karbonátov, granitmi, kryštalicými bridlicami a pieskovcami. Výplňový íl a hlina je prevažne piesčitý s nízkou plasticitou ($w_L=18-48\%$, $I_p=3-28\%$), pričom zastúpenie ílovitej a prachovitej frakcie ($f=3-17\%$) vyjadruje premenlivý stupeň znečistenia štrkov. Obsah piesčitej frakcie ($s=10-34\%$) a štrkovej frakcie ($g=51-85\%$) predstavuje skeletotvornú časť fluvialných sedimentov.

Z geotechnického hľadiska možno v zmysle STN 72 1001 nesúdržné štrkovité zeminy hodnotiť nasledovne.

Fluvialné štrky typu G4/GM a G5/GC patria do skupiny I-IV, čo znamená, že poskytujú podložie hodnotené ako **veľmi dobré až priemerne vyhovujúce**. Tieto hlinité a ílovité štrky sú **nenamrzavé až mierne namrzavé** a vyznačujú sa dobrou zhutiteľnosťou. Piesčité štrky zastúpené hlavne typom G2/GP a G3/G-F, patria do skupiny I-III a ich hodnotenie pre podložie je **veľmi dobré až dobré**. Piesčité štrky sú **nenamrzavé**, avšak ťažšie zhutiteľné.

Pevnostné a deformačné charakteristiky fluvialných štrkov sú závislé od granulometrického zloženia, pričom výsledky laboratórnych analýz ich radia medzi materiály **vhodné až veľmi vhodné** do násypov.

Koeficient priepustnosti fluvialných štrkov typu G4/GM a G5/GC vypočítaný z kriviek zrnitosti je $k_f=4,41 \cdot 10^{-4} \text{ms}^{-1}$ čo podľa Jetela charakterizuje zeminy s triedou priepustnosti III ako prostredie dosť silno priepustné, pri fluvialných štrkoch typu G2/GP, G3/G-F je $k_f=1,33 \cdot 10^{-3} \text{ms}^{-1}$ čo charakterizuje zeminy s triedou priepustnosti II ako prostredie silno priepustné.

Geotechnické charakteristiky fluvialných štrkov sú podrobne spracované v tabuľke č.3.

Deluvialno-proluviálny komplex

Sedimenty tohto komplexu boli zistené a overené archívny vrtom V-27 situovaným v koncovom úseku trasy zelenej alternatívy preložky cesty, v tesnej blízkosti križovatky pri závoze Biotika Slovenská Ľupča, kde reprezentujú splachový materiál z priľahlých úvalín. Reprezentované sú ílovito-hlinitými a štrkovitými zeminami mocnosti do 8,5m.

Deluvialno-proluviálne zeminy sú v zmysle archívnej geologickej dokumentácie prieskumných diel a výsledkov laboratórnych skúšok zemín reprezentované jemnozrnnými súdržnými a nesúdržnými štrkovitými zeminami.

Deluvialno-proluviálne íly a hliny sú zastúpené, hlinou a ílom nízkej až vysokej plasticity, mäkkej a tuhej konzistencie s ojedinelým výskytom úlomkov skalných hornín, prevažne však ílom so strednou plasticitou ($w_L=47-49,7\%$, $I_p=20-24\%$).

V zmysle STN 73 1001 ide o jemnozrnné zeminy typu ML, CL, CI, MH, CH, CS triedy F4 až F8. Laboratórne bol dokumentovaný íl stredne plastický, ($w_L=47-49,7\%$, $I_p=20-24\%$), typu

Cl, triedy F6, ktorý je vcelku menej skonsolidovaný ($\rho_d=1,46-1,57\text{g.cm}^{-3}$, $n=43,0-46,9\%$), zvýšenej vlhkosti ($w_n=26,5-29,8\%$), nasýtený vodou ($S_r=92,9-96,9\%$), prevažne tuhej konzistencie ($I_c=0,86-0,99$) a lokálne sa v ňom môžu vyskytovať aj zvyšky organických látok.

Deluviálno-proluviálne íly typu F6/Cl s ich zaradením pre podložie v zmysle STN 72 1002 do skupiny VIII-X poskytujú **málo vhodné až nevhodné** podložie, čo v praxi znamená ich odstránenie alebo úpravu za účelom zlepšenia ich vlastností (stabilizácia, vystuženie aplikáciou geokompozitných materiálov a pod.). Pevnostné a deformačné charakteristiky sú závislé od konzistencie a granulometrického zloženia, pričom výsledky laboratórnych testov ich radia medzi materiály **nevhodné až málo vhodné** do násypov. Ich využitie pre podložie násypov je možné len po úprave a zlepšení geotechnických parametrov. Pri budovaní násypu možno tieto deluviálne íly uplatniť v tzv. sendvičovej štruktúre (vystužené násypy). Podľa kritérií STN 72 1002 sú uvedené jemnozrnné zeminy **nebezpečne namŕzavé** s vysokou kapilárnou vzĺnavosťou, preukázateľne citlivé pri kontakte s vodou, kedy sú rozbredavé a neúnosné.

Koeficient priepustnosti deluviálno-proluviálnych ílov typu F6/Cl vypočítaný z kriviek zrnitosti je $k_f=1,1 \cdot 10^{-9}\text{ms}^{-1}$ čo podľa Jetela charakterizuje súdržné zeminy s triedou priepustnosti VIII ako prostredie nepatrne priepustné.

Geotechnické charakteristiky deluviálno-proluviálnych ílov z výsledkov predchádzajúcej etapy prieskumu sú spracované v tabuľke č.2.

Deluviálno-proluviálne štrky sú v zmysle STN 73 1001 zastúpené štrkami ílovitými a hlinitými (GM,GC) triedy G4,G5. Štrkové zrna sú stredne opracované, zvetrané až navetrané, veľkosti prevažne štrkovitej frakcie s premenlivým zastúpením kamenitej až balvanitej frakcie.

Z geotechnického hľadiska možno v zmysle STN 72 1001 nesúdržné štrkovité zeminy hodnotiť nasledovne.

Štrky typu G4/GM G5/GC patria do skupiny I-IV, čo znamená, že ako podložie sú hodnotené ako **veľmi dobré až priemerne vyhovujúce**. Hlinité a ílovité štrky sú **nenamŕzavé až mierne namŕzavé** a vyznačujú sa dobrou zhutniteľnosťou. Pevnostné a deformačné charakteristiky štrkov sú závislé od granulometrického zloženia, pričom výsledky laboratórnych analýz ich radia medzi materiály **vhodné až veľmi vhodné** do násypov.

Geotechnické charakteristiky deluviálno-proluviálnych sedimentov sú spracované v správe z predchádzajúcej etapy prieskumu Ilkanič, A., et al., : ZS I/66 Banská Bystrica - Brezno, úsek Banská Bystrica - Slovenská Ľupča; podrobný igp, Envigeo 2009

Deluviálny komplex

Plošné rozšírenie komplexu v trase cesty je podružné. Sedimenty tohto komplexu sú vyvinuté v začiatkových úsekoch trás, kde vystupujú v nadloží terasových štrkov, a na konci úseku, kde predpokladáme ich rozšírenie v priúpäťnej oblasti údolného svahu, v povrchovej vrstve nivných náplavov. Ich mocnosť kolíše v závislosti od pozície, pohybuje sa v rozmedzí od 0,35-3,05m (terasový stupeň), na konci úseku odhadujeme ich mocnosť do 1-3,0m. Komplex je tvorený svahovými sedimentami typu ílov, hlín, kamenito-hlinitých, hlinito-kamenitých sutín.

Podľa geologickej dokumentácie prieskumných diel (príl.č.10.5), výsledkov laboratórnych skúšok mechaniky zemín (príl.č.10.6.1) ako aj výsledkov prieskumu predchádzajúcej etapy je deluviálny komplex v území reprezentovaný nasledovnými litologickými typmi zemín.

Deluviálne íly a hlíny sú podľa STN 73 1001 zastúpené ílom piesčitým, ílom s nízkou až strednou plasticitou ($w_L=28,6-52\%$, $I_p=10,7-30\%$), ílom a hlinou vysokej plasticity ($w_L=56-67\%$, $I_p=26-39\%$), typu CS, CL, CI, MH, CH, triedy F4, F6, F7, F8. Sú hnedej, okrovohnedej, hrdzavohnedej farby, prevažne pevnej konzistencie ($I_c=1,10-1,69$).

Deluviálne íly typu F4/CS sú zaradené podľa vhodnosti pre podložie v zmysle STN 72 1002 do skupiny IV-IX a poskytujú **vyhovujúce až nevhodné** podložie. Prípadné zlepšenie ich geotechnických parametrov je vhodné vápennou, resp. cementovou stabilizáciou.

Využitie týchto jemnozrnných zemín do násypov v podstatnej miere ovplyvňuje obsah jemných častíc. Íl piesčitý (F4/CS₁) je ako materiál do násypu **vhodný**, avšak piesčité íly (F4/CS₂), vzhľadom na nepriaznivé doplnkové kritéria ($w_L > 60$ a $f = 50-65\%$), sú do budovania násypov **nevhodné**, resp. **vhodné po úprave**. Tieto zeminy sú **namrzavé až nebezpečne namrzavé**, so strednou kapilárnou vzĺnavosťou, pričom pri kontakte s vodou sa ich pevnosť a únosnosť podstatne znižuje.

Deluviálne íly a hliny typu F6/CI, CL, F7/MH, F8/CH s ich zaradením pre podložie v zmysle STN 72 1002 do skupiny VII-X poskytujú **málo vhodné až nevhodné** podložie, čo v praxi znamená ich odstránenie alebo úpravu za účelom zlepšenia ich vlastností (stabilizácia, vystuženie aplikáciou geokompozitných materiálov a pod.). Pevnostné a deformačné charakteristiky sú závislé od konzistencie a granulometrického zloženia, pričom výsledky laboratórnych testov ich radia medzi materiálmi **nevhodné až málo vhodné** do násypov. Ich využitie pre podložie násypov je možné len po úprave a zlepšení geotechnických parametrov. Pri budovaní násypu možno tieto deluviálne íly uplatniť v tzv. sendvičovej štruktúre (vystužené násypy). Podľa kritérií STN 72 1002 sú uvedené jemnozrnné zeminy **nebezpečne namrzavé** s vysokou kapilárnou vzĺnavosťou, preukázateľne citlivé pri kontakte s vodou, kedy sú rozbreďavé a neúnosné.

Koeficient filtrácie deluviálnych ílov typu F4/CS, F6/CI,CL je $k_f = 1,04 \cdot 10^{-8} \text{ms}^{-1}$ čo charakterizuje súdržné zeminy s triedou priepustnosti VII ako prostredie veľmi slabo priepustné, koeficient filtrácie deluviálnych ílov a hĺn typu F7/MH, F8/CH je $k_f = 1,89 \cdot 10^{-9} \text{ms}^{-1}$ a podľa Jetela charakterizuje súdržné zeminy s triedou priepustnosti VIII ako prostredie nepatrne priepustné.

Geotechnické charakteristiky deluviálnych ílov a hĺn sú uvedené v tabuľkách č. 2.

2.1.2 Spodná terigénna formácia

Horninové komplexy spodnej terigénnej formácie reprezentované *komplexom pestrého detritického verukána*, červenými pieskovecami a bridlicami malužinského súvrstvia, zlepencami, pieskovecami, bridlicami s telesami dioritov nižnobocianského súvrstvia budujú predkvartérne podložie v prevažnom úseku trasy zeleného variantu preložky cesty.

Komplex pestrého detritického verukána je tvorený malužinským súvrstvom cyklicky sa striedajúcich pieskovcov, siltovcov a bridlíc fialovočervenej farby a nižnobocianským súvrstvom zlepencov a pieskovcov sivej, zelenosivej farby. Overený bol prieskumnými dielami J-1 a J-2 a archívnymi vrtmi V-1 až V-4, V-19, V-22, V-26, V-27

V zóne zvetrania (rozložené až silno zvetrané) overenej do hĺbky 4,9-9,0m má súvrstvie charakter zemín, piesčitých ílov a hĺn, hlinitých pieskov, v závislosti od prevládajúceho litologického typu štrkov, štrku s prímiesou jemnozrnnnej zeminy až štrku hlinitého a ílovitého s pevnosťou klastických úlomkov v rozsahu od R5 – R4(pieskovce, zlepence) s ílovito-piesčitou výplňou.

V zóne slabo zvetraných až navetraných hornín sa nepravidelne cyklicky striedajú piesčitoílovité bridlice s variabilnou zrnitosťou pieskovcov (od jemnozrnných cez hrubozrnné až k zlepencom) masívnej textúry, s nízkou (bridlice) a strednou až vysokou (pieskovce, zlepence) pevnosťou.

Pieskovce a zlepence slabo zvetrané až navetrané:

$$\sigma_{c(PLT)} = 31,66 \text{ MPa}$$

skupina: skalné horniny
trieda: R3

Smerné normové charakteristiky:

ν = 0,20
 E_{def} = 1200 MPa
 R_{dt} = 1000 kPa

Geotechnické charakteristiky rozložených až silno zvetraných hornín komplexu pestrého detritického verukána sú uvedené v tabuľke č. 4.

2.1.3 Vápencovo-dolomitická formácia

Mezozoické horniny vápencovo-dolomitckej formácie zastúpené **komplexom vápencov a dolomitov** stredného až vrchného triasu budujú predkvartérne podložie v údolnej nive Hrona v celom úseku trasy modrého variantu C a v krátkom úseku aj v trase zelenej alternatívy. Overené boli vrtom J-3 a archívnymi dielami V-8, V-12, VD-VD-2, VD-4, VD-6. (príl.č.10.2 až10.4).

Podľa dokumentácie prieskumných diel je dolomitický komplex tvorený lavicovitými ramsauskými dolomitmi sivej, svetlosivej, okrovosivej a tmavosivej farby s charakteristickým ostrohranným rozpadom.

V prieskumných dielach boli dolomity vo vrchnej zóne silne zvetrané až rozložené a podľa skúsenosti zo širšieho okolia je priebeh tejto zóny veľmi nepravidelný a pozdĺž puklín a tektonických porúch zasahuje hlboko do masívu. V prieskumných dielach táto zóna zasahovala nad hĺbkový dosah vrtov, t.j. 14m. V zvetranej zóne majú charakter zemín svetlosivej, okrovosivej, sivohnedej farby s premenlivým obsahom pevnejších úlomkov materskej horniny, typu CS, MS, SM, GC, GM, väčšinou s pevnosťou úlomkov v rozsahu od R4-R3, s ílovito-hlinitou výplňou tuhej až tvrdej konzistencie.

V zóne slabo zvetraných až navetraných hornín sú dolomity väčšinou masívne, intenzívne rozpukané systémom zopnutých puklín pevnosti R3 (R4). Uvedená zóna prieskumnými dielami nebola zachytená.

Vápencový komplex hornín je reprezentovaný tmavosivým a čiernymi lavicovitými, organodetritickými reiflinskými vápencami, ktoré budujú predkvartérne podložie v krátkom úseku trasy zelenej alternatívy. V hĺbkovom dosahu archívnych vrtov (V-8, V-12 á 8m) boli prevažne slabo zvetrané, reprezentované horninami triedy R3, R4, s málo mocnou zónou (0,4m) silno zvetraných až rozložených hornín triedy R6, R5.

Vápence a dolomity slabo zvetrané až navetrané:

skupina: skalné horniny
trieda: R3 – R4

Smerné normové charakteristiky:

ν = 0,25
 E_{def} = 250 - 1000 MPa
 R_{dt} = 400 - 800 kPa

Geotechnické charakteristiky rozložených až silno zvetraných hornín komplexu dolomitov sú uvedené v tabuľke č. 4.

2.2 Hydrogeologická a hydrogeochemická charakteristika

Podľa hydrogeologickej rajonizácie (Šuba a kol., 1982) patrí územie do hydrogeologického rajónu MG 077 - Mezozoikum a paleozoikum Starohorských vrchov a severnej časti Zvolenskej kotliny.

Geologickými útvarmi podieľajúcimi sa na stavbe územia sú horniny paleozoika, mezozoika a kvartérne sedimenty. Podzemné vody v hodnotenom území z geologického hľadiska zaraďujeme k hydrogeologickým celkom :

- podzemné vody kvartérnych sedimentov
- podzemné vody predkvartérneho podložia.

Hydrogeologické pomery v záujmovom území a v širšom okolí cesty I/66 sú podmienené geologickou stavbou územia, tektonickým porušením hornín, geomorfologickými, hydrologickými a klimatickými pomermi územia.

Na zhodnotenie hydrogeologických a hydrogeochemických pomerov hodnoteného územia boli použité prevzaté prieskumné diela

- V-2, V-3, V-4, V-8, V-12, V-19, V-22, V-26 a V-27 – správa Tupý, P. a kol.: I/66 Banská Bystrica – Brezno, úsek Banská Bystrica – Slovenská Ľupča. Podrobný inžinierskogeologický prieskum. ENVIGEO, a.s. Banská Bystrica, 2009.
- VD-2, VD-4 a VD-6 - správa Tupý, P. a kol.: I/66 Banská bystrica – Brezno, úsek Banská Bystrica – Slovenská Ľupča - doplnok. Podrobný inžinierskogeologický prieskum - doplnok. ENVIGEO, a.s. Banská Bystrica, 2009.

Podzemné vody kvartérnych sedimentov

V hodnotenom úseku plošne najrozšírenejší zvodnený komplex predstavujú kvartérne sedimenty zastúpené sedimentmi fluviálnej, deluviálno – proluviálnej, deluviálnej a ojedinele organickej a antropogénnej genézy.

Celková hrúbka kvartérnych sedimentov overená inžinierskogeologickými vrtmi bola v rozsahu od 3,2 – 7,4 m vo vrtoch J-1 a J-2, v archívnych vrtoch 3,1 – 8,5 m.

Hladina podzemnej vody v kvartérnych sedimentoch kolíše v závislosti od infiltrovaných atmosférických zrážok, ako aj od úrovne hladiny vody v povrchovom toku rieky Hron. Hladina podzemnej vody v období realizácie prieskumných prác bola vrtnými prácami v kvartérnych sedimentoch narazená v rôznej úrovni, od 0,8 m p.t. do 5,7 m p.t. (J-1 až J-3) a od 1,4 m p.t. do 6,3 m p.t. v prevzatých vrtoch.

Výška a charakter hladiny podzemnej vody sa mení v závislosti na zmenách dynamických zásob v kolektore a od klimatických, hlavne zrážkových pomerov. Charakter hladiny podzemnej vody v kvartérnych sedimentoch je voľný až napätý, s výtlačnou výškou do 1,2 m, v závislosti od výskytu slabo priepustných polôh ílov a piesčitých ílov.

Prehľad údajov o hladinách podzemnej vody v prieskumných dielach

tabuľka č. 5

Úsek km 0,00 - 3,15 - rekonštrukcia cesty

Prieskumné dielo	Hĺbka vrtu	Hĺbka kvartéru	Úroveň hladiny podzemnej vody				Výtlač	Charakter hpv	Litologický komplex	
			Narazená		Ustálená				Index	Horninový typ prvej zvodnenej vrstvy
m n.m.	m	m	m p.t.	m n.m.	m p.t.	m n.m.	(m)			
J-1 370,45	12	7,4	5,7	364,75	5,2	365,25	0,5	napätá	Q	fluviál - terasový štrk ílovitý s prímiesou jemnozrnnej zeminy, štrk kremeň, kremence, žula, kryštallické bridlice
J-2 359,18	10	3,2	2,2	356,98	2,0	357,18	0,2	voľná	Q	fluviál - náplavový íl až íl piesčitý, ojedinelý výskyt kremeňa a kremencov

Prevzaté prieskumné diela

V-2 367,41	8	6,5	5,4	362,01	5,9	361,51		voľná	Q	fluviál - zahlinené štrky, prevažne kremece
V-3 368,93	8	6,35	5,7	363,23	5,7	363,23	0	voľná	Q	fluviál - zahlinené štrky, prevažne kremece
V-4 370,4	8	7,7	6,3	364,1	5,9	364,5	0,4	mierna napätá	Q	fluviál - zahlinené štrky, prevažne kremece
V-8 354,99	8	4,7	2,9	352,09	2,3	352,69	0,6	napätá	Q	fluviál - štrky s prímiesou piesku, il s prímiesou piesku
V-12 356,16	8	6,5	2,9	353,26	2,8	353,36	0,1	voľná	Q	fluviál - zahlinený piesok
V-19 356,58	8	5,2	2,5	354,08	1	355,58	1,5	napätá	Q	fluviál - zahlinené štrky
V-22 358,29	8	7,3	3,0	355,29	2,1	356,19	0,9	napätá	Q	fluviál - hliny (ily) s prímiesou jemnozrnného piesku, piesčité štrk
V-26 359,1	7,5	3,1	2,3	356,8	2	357,1	0,3	mierna napätá	Q	fluviál - il piesčité
V-27 366,46	9	8,5	4,7	361,76	3,5	362,96	1,2	napätá	Q	deluviál - proluviál - zahlinené štrky, hlina

Úsek km 0,00 – 1,70 - prístupová cesta

Úroveň hladiny podzemnej vody										
Prieskumné dielo	Hĺbka vrtu	Hĺbka kvartéru	Narazená		Ustálená		Výtlak	Charakter hvp	Litologický komplex	
			m p.t.	m n.m.	m p.t.	m n.m.			Index	Horninový typ prvej zvodnenej vrstvy
J-3 368.46	14	6,3	0,8	367,66	0,8	367,66	0	voľná	Q	fluviál - náplavový il piesčité s prímiesou drobných štrkových zrn

Prevzaté prieskumné diela

VD-2 368,57	8	5,5	1,4	367,17	1	367,57	0,4	mierna napätá	Q	fluviál - štrky, silno zahlinené
VD-4 368,56	8	4,3	2,2	366,36	2	366,56	0,2	voľná	Q	fluviál - štrky s prímiesou zahlineného piesku
VD-6 369,69	8	4,55	1,6	368,09	1,7	367,99		voľná	Q	fluviál - hlina piesčitá

Poznámka - hvp - hladina podzemnej vody

Prehľad údajov o hladinách podzemnej vody vo vrtoch je uvedený v tabuľke č. 5.

Fluviálne sedimenty sú súvisle vyvinuté a sú reprezentované fluviálnymi štrkovitými a piesčitými zeminy vystupujúcimi v pozícii terasových stupňov na ľavom svahu údolia a dnovej akumulácie rieky Hron, v oblasti údolnej nivy rieky Hron a jeho prítokov Istebník a Ľupčica aj s pokryvom náplavových ílov a hĺn. Celková mocnosť fluviálnych sedimentov v prostredí aluviálnej nivy sa pohybuje v rozmedzí 4,3 - 7,3m (V-22), v terasovej pozícii od 3,4 m do 4,7m (J-1), povrchová vrstva náplavových zemín má mocnosť 0,8 - 3,0m (V-22).

Jednotlivé typy fluviálnych sedimentov sa vyznačujú rôznym stupňom zvodnenia. Najviac zvodnené je súvrstvie fluviálnych sedimentov, kde podzemná voda je akumulovaná prevažne v priepustnejších štrkovitých a štrko-piesčitých sedimentoch s nižším obsahom jemnozrnej frakcie. Zvodnený horizont štrkových fluviálnych sedimentov je v priamej hydraulkej spojitosti s vodou povrchového toku rieky Hron, ktorý podstatnou mierou ovplyvňuje kvantitu a kvalitu podzemných vôd. Hladina podzemnej vody tu kolíše v závislosti od infiltrovaných zrážok, ako aj od úrovne hladiny vody v povrchovom toku rieky Hron.

Hodnota priepustnosti fluviálnych sedimentov s nižším obsahom jemnozrnej frakcie je závislá od uľahnutosti a vytriedenia štrkov, ale najmä od podielu jemnej ílovitej frakcie. Koeficient filtrácie bol vypočítaný z kriviek zrnitosti a výsledky sú prehľadne uvedené v tabuľke č. 6. Takéto hodnoty k_f môžeme považovať za orientačné. Presnejšie údaje by poskytli čerpacie skúšky.

Hodnoty koeficientu filtrácie k_f vypočítaného zo zrnitostnej analýzy tabuľka č. 6

Litologická charakteristika		Typ zeminy podľa STN 73 1001	Priemerný koeficient filtrácie k_f (m.s ⁻¹)	Klasifikácie priepustnosti prostredia/trieda priepustnosti podľa Jetela	
Fluviál	Íly a hliny	MS, CS	3,2.10 ⁻⁷	slabo priepustné	VI

Litologická charakteristika		Typ zeminy podľa STN 73 1001	Priemerný koeficient filtrácie k_f (m.s ⁻¹)	Klasifikácie priepustnosti prostredia/trieda priepustnosti podľa Jetela	
		ML, MI	$4,41 \cdot 10^{-8}$	veľmi slabo priepustné	VII
	piesky	SM	$1,62 \cdot 10^{-5}$	mierne priepustné	IV
	štrky	G-F	$1,33 \cdot 10^{-3}$	silno priepustné	II
		GC, GM	$4,41 \cdot 10^{-4}$	dost' silno priepustné	III
Deluviál	íly a hliny	CS, CL, CI	$1,04 \cdot 10^{-8}$	veľmi slabo priepustné	VII
		MH, CH	$1,89 \cdot 10^{-9}$	nepatrne priepustné	VIII
Deluviál – proluviál	íly	CI	$1,10 \cdot 10^{-9}$	nepatrne priepustné	VIII

Na základe získaných vypočítaných hodnôt k_f (tabuľka č. 6) prostredie fluviálnych piesčitých štrkov a ílovitých štrkov možno hodnotiť podľa klasifikácie priepustnosti (Jetel, 1982) ako prostredie silno priepustné s triedou priepustnosti II a dost' silno priepustné s triedou priepustnosti III.

Fluviálne piesky možno klasifikovať ako mierne priepustné prostredie s triedou priepustnosti IV. Náplavové íly a hliny sú klasifikované ako slabo priepustné až veľmi slabo priepustné s triedou priepustnosti VI až VII.

Deluviálne sedimenty sú v trase zastúpené podružne, vyvinuté sú v začiatkových úsekoch trás, kde vystupujú v nadloží terasových štrkov a na konci úseku, kde predpokladáme ich rozšírenie v pri úpäťnej oblasti údolného svahu a v povrchovej vrstve nivných náplavov.

Sedimenty sú reprezentované svahovými ílovitými a hlinitými zeminami s premenlivým obsahom klastických úlomkov. Hrúbka deluviálnych sedimentov je závislá od morfológie územia a pohybuje sa v rozmedzí od 0,35 - 3,05m (terasový stupeň) a na konci úseku dosahujú mocnosť do 1-3,0m.

Priepustnosť deluviálnych sedimentov je nízka v závislosti od horninového podlažia, z ktorého vznikli a pôsobia ako izolátor. Koeficient filtrácie (tabuľka č. 6) deluviálnych ílov piesčitých až ílov s nízkou a strednou plasticitou vypočítaný z kriviek zrnitosti je $1,04 \cdot 10^{-8}$ m.s⁻¹, čo podľa Jetela charakterizuje zeminy s triedou priepustnosti VII a prostredie ako veľmi slabo priepustné a deluviálne íly s vysokou plasticitou s $k_f = 1,89 \cdot 10^{-9}$ m.s⁻¹, podľa Jetela charakterizuje zeminy s triedou priepustnosti VIII a prostredie ako nepatrne priepustné.

Sedimenty deluviálno –proluviálneho komplexu boli overené prevzatým prieskumným dielom V-27 situovaným na konci úseku trasy zelenej alternatívy preložky cesty, v tesnej blízkosti križovatky pri závoze Biotika Slovenská Ľupča, kde je komplex reprezentovaný splachovým materiálom z priľahlých úvalin. Zastúpený je ílovito-hlinitými a štrkovitými zeminami mocnosti do 8,5 m.

Deluviálno – proluviálne sedimenty sú charakterizované ako izolátor, čo potvrdzuje aj vypočítaný koeficient filtrácie, podľa ktorého hodnotíme tieto sedimenty ako nepatrne priepustné a triedou priepustnosti VIII.

Antropogénne sedimenty sú v trase cesty reprezentované účelovými násypmi ciest a železnice.

Podzemné vody predkvartérnych sedimentov

Mezozoické horniny vápencovo-dolomitické formácie sú zastúpené komplexom vápencov a dolomitov stredného až vrchného triasu, ktoré budujú predkvartérne podlažie v údolnej nive Hrona v celom úseku trasy modrého variantu C a v krátkom úseku aj v trase zelenej alternatívy. Overené boli vrtom J-3 a archívnymi dielami V-8, V-12, VD-VD-2, VD-4, VD-6. Akumulácia podzemných vôd je v rozhodujúcej miere dopĺňaná infiltráciou zrážkových vôd, skrytými prestupmi z paleozoika a vstupmi povrchových vôd.

Paleozoikum je zastúpené komplexom pestrého detritického verukána, ktorý je tvorený malúžinským súvrstvom cyklicky sa striedajúcich pieskovcov, siltovcov a bridlíc a nižnobocianským súvrstvom zlepcov a pieskovcov. Overené horniny paleozoika boli prieskumnými dielami J-1 a J-2 a archívnymi vrtmi V-1 až V-4, V-19, V-22, V-26, V-27.

Pre akumuláciu a obeh podzemných vôd nemajú horniny paleozoika väčší hydrogeologický význam. Významnejšia je puklinová priepustnosť v pripovrchovej zóne, v zóne zvetrávania, kde je väčší obsah puklín a pórov čo umožňuje voľnejšie prúdenie podzemných vôd. Podzemná voda má plytký obeh a preto veľmi nestály a závislý od atmosférických zrážok. Metamorfované pieskovce (kremence) a bridlice vzhľadom na svoju litologickú náplň predstavujú nepriepustné horniny a plnia funkciu izolátora.

Hydrogeochemické zhodnotenie podzemných vôd

V rámci doplnkového orientačného inžinierskogeologického a hydrogeologického prieskumu geologickej úlohy „**I/66 Banská Bystrica - Slovenská Ľupča (R1), rekonštrukcia**“ boli jednorázovo odobraté dve vzorky podzemných vôd z inžinierskogeologických vrtov J-1 a J-3. Z archívnych vrtov boli prebraté 4 vzorky podzemných vôd z inžinierskogeologických vrtov V-19, V-26, VD-2 a VD-6. Prehľad jednotlivých objektov s ich umiestnením v trase I/66 je uvedený v tabuľke č. 7.

Prehľad prieskumných diel s umiestnením v trase I/66

tabuľka č. 7

Úsek km 0,00-3,15 - rekonštrukcia cesty

Prieskumné dielo (m n.m.)	Číslo protokolu	Dátum odberu	Laboratórium
J-1 (370,45)	4453/2010	23.6.2010	INGEO - ENVILAB, s.r.o., Žilina

Prevzaté prieskumné diela

V-19 (356,58)	09/1606	14.1.-16.1.2009	BEL/ NOVAMANN International s.r.o. Bratislava
V-26 (359,10)	09/3184	19.1.-23.1.2009	BEL/ NOVAMANN International s.r.o. Bratislava

Úsek km 0,00 – 1,70 - prístupová cesta

Prieskumné dielo (m n.m.)	Číslo protokolu	Dátum odberu	Laboratórium
J-3 (368,46)	4452/2010	23.6.2010	INGEO - ENVILAB, s.r.o., Žilina

Prevzaté prieskumné diela

VD-2 (368,57)	09/12455	23.3.2009	BEL/ NOVAMANN International s.r.o. Bratislava
VD-6 (369,69)	09/10921	16.3.-19.3.2009	BEL/ NOVAMANN International s.r.o. Bratislava

Cieľom hydrogeochemických prác bolo z odobratých vzoriek podzemných vôd získať informácie o chemickom zložení vôd z hľadiska ich možnej agresivity na železo a betón. Odbery vzoriek podzemných vôd boli navrhnuté v miestach realizácie trasy I/66, najmä v miestach mostných objektov, kde je predpoklad kontaktu vody so základovými konštrukciami. Odobraté vzorky podzemných vôd boli analyzované v rozsahu základného fyzikálno - chemického rozboru, rozšíreného o stanovenie agresívnych vlastností vôd.

Výsledky laboratórnych stanovení jednotlivých ukazovateľov sú uvedené v Protokoloch o skúške v prílohe č. 10.7 a v skrátenej forme v tabuľke č. 8. Vzorky podzemných vôd boli spracované v akreditovanom chemickom laboratóriu spoločnosti INGEO – ENVILAB, s.r.o., Divízia chémie, Bytčická 16, 010 01 Žilina. Kompletné analýzy podzemných vôd prebratých archívnych vrtov sa nachádzajú v správach Tupý, P. a kol., 2009 (viď literatúra).

Na tvorbu chemického zloženia podzemných vôd vplývajú najmä primárne činitele, menej sekundárne. K primárnym činiteľom patria atmosférické zrážky, mineralogicko – petrografický

charakter horninového prostredia, hydrodynamické podmienky obehu podzemných vôd a mineralizačné procesy, ako aj prítomnosť voľného CO₂.

Podzemné vody odobraté z vrtov J-1 a J-3 patria podľa Gazdovho genetického zatriedenia (Gazda, 1971) k vodám, ktorých procesom tvorby chemického zloženia je hydrolytický rozklad silikátových minerálov ako aj rozpúšťanie karbonátov, v dôsledku čoho je vo vode prítomná aj H₄SiO₄ zložka. Analyzované podzemné vody zaraďujeme k vodám základného výrazného Ca-Mg-HCO₃ typu (Gazda, 1971).

Podzemné vody (tabuľka č. 8) sú na základe fyzikálno-chemických vlastností charakterizované ako stredne mineralizované (332- 455 mg.l⁻¹) až vysoko mineralizované (704 – 1 020 mg.l⁻¹). Podľa reakcie vody pH, analyzované vzorky podzemných vôd vo všetkých vrtov klasifikujeme ako vody kyslé až slabo alkalické (pH = 6,72 - 7,81). Podzemné vody nevykazujú sekundárne znečistenie.

Prehľad ukazovateľov pre stanovenie agresívnych vlastností podzemných vôd tabuľka č. 8
Úsek km 0,00-3,15 - rekonštrukcia cesty

Prieskumné dielo	Hĺbka vrtu	pH	Mineralizácia	Elektrická vodivosť	agresívny CO ₂			Mg ²⁺	Cl ⁻	SO ₄ ²⁻	SO ₄ ²⁻ + Cl ⁻	NH ₄ ⁺	STN EN 206-1	STN 03 8375
					Výpočet	Heyer	Na železo							Charakter prostredia/ Typ izolácie
m n.m.	m		mg.l-1	μS.cm ⁻¹	mg.l ⁻¹									
J-1 (370,45)	12	6,72	290	332	23,66	53,9	31,86	20,9	14,2	28,9	43,1	0,04	XA1 (agres.CO ₂)	IV.* zosilnená izolácia

Prevzaté prieskumné diela

V-19 (356,58)	8	7,67		1 020		0	0	52	61,6	33,8	95,4	<0,02	nie je agresívna	I.* normálna izolácia
V-26 (359,10)	7,5	7,81		707		0	0	35,2	17,9	18,1	36	1,4	nie je agresívna	I.* normálna izolácia

Úsek km 0,00 – 1,70 - prístupová cesta

Prieskumné dielo	Hĺbka vrtu	pH	Mineralizácia	Elektrická vodivosť	agresívny CO ₂			Mg ²⁺	Cl ⁻	SO ₄ ²⁻	SO ₄ ²⁻ + Cl ⁻	NH ₄ ⁺	STN EN 206-1	STN 03 8375
					Výpočtom	Heyer	Na železo							Charakter prostredia izolácia
		m n.m.	m		mg.l-1	μS.cm ⁻¹	mg.l ⁻¹							
J-3 (368,46)	14	7,32	398	455	0	1,76	0	21,4	5,32	26,9	32,22	0,05	nie je agresívna	I.* normálna izolácia

Prevzaté prieskumné diela

VD-2 (368,57)	8	7,41		850		0	0	38,1	10,7	98	108,7	0,31	nie je agresívna	II.* normálna izolácia
VD-6 (369,69)	8	7,73		704		0	0	28,4	5,4	68,7	74,1	0,39	nie je agresívna	I.* normálna izolácia

Poznámka: *STN 03 8375 I. veľmi nízka agresivita prostredia
II. stredná agresivita prostredia
IV. veľmi vysoká agresivita prostredia

Zhodnotenie agresívnych vlastností vôd na základový betón

Agresívne vlastnosti podzemnej vody na betón boli posudzované podľa hodnotiacej normy STN EN 206-1/Z1 z roku 2004, prebratej do sústavy slovenských technických noriem, ktorá mení a dopĺňa ustanovenia STN EN 206-1 – Betón, časť 1: špecifikácia, vlastnosti, výroba a zhoda z roku 2004. Vzorky zemín na výluhy neboli v rámci úlohy odobraté.

Agresívne vlastnosti podzemných vôd boli hodnotené podľa medzných hodnôt normy STN EN 206-1/Z1 a to v ukazovateľoch: SO_4^{2-} , pH, agresívny CO_2 , NH_4^+ a Mg^{2+} , za predpokladu veľmi miernej rýchlosti pohybu podzemnej vody. Vzorky zemín na výluhy neboli v rámci úlohy odobraté. Analyzované obsahy hodnotiacich ukazovateľov sú spracované v tabuľke č. 8.

V podzemných vodách odobratých z inžinierskogeologických vrtov J-3 a z archívnych vrtov V-19, V-26, VD-2 a VD-6 neboli prekročené žiadne medzné hodnoty sledovaných ukazovateľov normy STN EN 206-1 a podzemné vody v zmysle tejto normy hodnotíme ako podzemné vody, ktoré **nemajú agresívne účinky na základový betón**.

Podzemná voda z vrtu J-1 prekročila medznú hodnotu ($> 15 \text{ mg.l}^{-1}$) v ukazovateli agresívny CO_2 ($31,86 \text{ mg.l}^{-1}$), preto kvapalné prostredie môže predstavovať agresívne účinky na betón. Tieto hodnoty vôd vykazujú **agresívne účinky na betón stupeň XA1 (slabo agresívne chemické prostredie)**.

Zhodnotenie korozívnych vlastností vôd na železo

Korozívne vlastnosti kvapalného prostredia na kovové materiály boli posudzované podľa STN 03 8375 – Ochrana kovových potrubí uložených v pôde alebo vo vode proti korózii (tabuľka 2 tejto normy). Norma STN 03 8375 hodnotí účinky podzemnej vody a zemín vo vzťahu k podzemným líniovým vedeniam, na základe obsahu resp. hodnoty najnepriaznivejšieho ukazovateľa. V prípade podzemných vôd je často najnepriaznivejším koróznym ukazovateľom ich elektrická vodivosť. Elektrická vodivosť kvapalného prostredia je v norme ukazovateľom vplývajúcim najmä na šírenie vodivého poľa v okolí potrubí a má vplyv na jeho elektrochemickú koróziu. Elektrická vodivosť zahŕňa vodivostné vlastnosti vôd - jej čiastkových iónov. V prípade železobetónových konštrukcií resp. kovových prvkov, výstuže ako súčasti betónov, majú podstatne negatívnejší korózný vplyv ukazovateľa obsahu $\text{SO}_4^{2-} + \text{Cl}^-$, reakcie vody – pH a agresívneho CO_2 , prípadne ďalších plynov. Na základe uvedeného ukazovateľ elektrickú vodivosť ako hodnotiaceho korózneho ukazovateľa kvapalného prostredia neberieme do úvahy. Prevzaté analýzy podzemných vôd sme následne prehodnotili podľa textu uvedeného vyššie a z pôvodného IV. stupňa agresívneho prostredia na železo sme ich zaradili do nižších stupňov agresivity na železo.

Na hodnotenie agresivity a korózných účinkov podzemných vôd na železo a následný spôsob ochrany kovových potrubí, boli použité ukazovatele normy STN 03 8375 a to: pH, $\text{SO}_4^{2-} + \text{Cl}^-$ a agresívny CO_2 . Vzorky zemín na výluhy neboli v rámci úlohy odobraté. Obsahy vybraných normových ukazovateľov pre hodnotenie agresivity a korozívnych účinkov podzemných vôd na železo sú uvedené v tabuľke č. 8.

Porovnaním medzných hodnôt pre jednotlivé ukazovatele s laboratórne stanovenými obsahmi konštatujeme nasledovné:

- podzemné vody v prieskumných dielach J-3 a v archívnych vrtach V-19, V-26, VD-6 nekročili žiadnu medznú hodnotu normy, prostredie je charakterizované s veľmi nízkou agresivitou (I. stupeň) za použitia normálnej izolácie na ochranu železných materiálov
- vo vzorke podzemnej vody odobratej z vrtu **VD-2 (archívny vrt)** boli prekročené medzné hodnoty obsahu $\text{SO}_4^{2-} + \text{Cl}^-$, preto kvapalné prostredie v okolí tohto vrtu predstavuje **prostredie so strednou (II. stupeň) agresivitou** za použitia normálnej izolácie na ochranu železných materiálov
- pre prítomnosť agresívneho CO_2 na železo väčšieho ako 5 mg.l^{-1} , ktorý bol zistený v podzemnej vode objektu **J-1** ako najnepriaznivejší korózný ukazovateľ, patrí podzemná voda z tohto objektu do prostredia **s veľmi vysokou agresivitou (stupeň IV.)**, kedy je na ochranu kovov potrebná **zosilnená izolácia**.

Korozívne vlastnosti vody (podľa STN 03 8375) sa vzťahujú najmä ku nechráneným kovovým potrubiam resp. kovovým prvkom uloženým v pôde alebo vo vode. Podľa normy treba kovové materiály (výstuž, iné kovové prvky), ktoré budú vystavené chemickým účinkom podzemnej vody chrániť zosilnenou izoláciou (pasívna ochrana).

3. ZÁVER

Realizovaným orientačným inžinierskogeologickým prieskumom boli preskúvané inžinierskogeologické pomery územia na úlohe „I/66 Banská Bystrica -Slovenská Ľupča (R1), rekonštrukcia“, v trase preložky cesty I/66 zelenej alternatívy a v oblasti MK Slovenská Ľupča. Prieskumné práce boli realizované v údolí Hrona, v rovinnatom území aluviálnej nivy a na priľahlých nízkych risských stredných terasách, ktoré sú voči nive ohraničené morfológicky výrazným stupňom.

Inžinierskogeologický prieskum bol realizovaný v rozsahu terénnych vrtných prác a laboratórnych skúšok mechaniky zemín, hornín a vôd, pričom v maximálnom rozsahu boli využité výsledky predchádzajúcich etáp prieskumov.

Inžinierskogeologické, geotechnické a hydrogeologické pomery územia sú zhodnotené v kap. 2.1 až 2.3 záverečnej správy a znázornené sú v grafických č.10. 1 až 10.4 a textových prílohách č. 10.5 až 10.8.

Na geologickej stavbe územia sa podieľajú sedimenty kvartéru reprezentované komplexom deluviálnych, deluviálno-proluviálnych, fluviálnych, terasových a antropogénnych zemín, pričom posledné z nich reprezentujú najmä účelové násypy ciest, železnice a protipovodňových hrádzi. Predkvartérne podložie je v trase zelenej alternatívy tvorené permskými bridlicami, pieskovecami a zlepcami, čiastočne aj triasovými vápencami, v hĺbkovom dosahu prieskumných diel spravidla silno zvetranými až rozloženými, v trase MK Slovenská Ľupča výlučne silno zvetranými až rozloženými dolomitmi zemitého charakteru.

Skúmané územie sa vyznačuje pomerne značnou heterogenitou základových pomerov, s pomerne pestrým litologickým zložením a premenlivou mocnosťou, a to najmä v oblasti proluviálnych kužeľov, hlavne aluviálnej nivy, pre ktorú je charakteristický členitý priebeh bázy predkvartérneho podložia, premenlivá mocnosť štrkov korytovej fácie a nerovnomerná vrstva náplavových ílov a hlien s polohami a šošovkami piesku, často s prítomnosťou organických látok kašovitej a mäkkej konzistencie.

V čase prieskumu aj s vysokou hladinou podzemnej vody, ktorej režim je priamo závislý od stavu hladiny v povrchových tokoch. V odobratých vzorkách podzemných vôd hydrochemickým zhodnotením boli zistené vo vrte J-1 agresívne účinky na betón stupeň XA1 (slabo agresívne chemické prostredie), vo vrte J-3 a z archívnych vrtov V-19, V-26, VD-2 a VD-6 nebola zistená agresivita podzemných vôd na betón. Podzemné vody vo vrtach J-3, V-19, V-26, VD-6 (archívne vrty) sú charakterizované veľmi nízkou agresivitou (I. stupeň) za použitia normálnej izolácie na ochranu železných materiálov, podzemná voda vrtu VD-2 (archívny vrt) predstavuje prostredie so strednou (II. stupeň) agresivitou za použitia normálnej izolácie na ochranu železných materiálov. Pre prítomnosť agresívneho CO₂ na železo patrí podzemná voda vrtu J-1 do prostredia s veľmi vysokou agresivitou (stupeň IV.), kedy je na ochranu kovov potrebná zosilnená izolácia.

Na základe doteraz overených geologických pomerov územia odporúčame mostné objekty zakladať hĺbkovo, príp. v závislosti od mostnej konštrukcie a konkrétnych, overených základových pomerov, pri dostatočnej mocnosti štrkov aj plošne, príp. kombináciou oboch spôsobov. V ďalšej etape prieskumu odporúčame v mieste koncových opôr a pilierov jednotlivých mostných objektov realizovať prieskumné vrty s presiometrickými skúškami. Ďalšie vrty odporúčame realizovať v oblasti s doteraz neoverenými geologickými pomermi (začiatok a koniec úseku MK Slovenská Ľupča) ako aj v ostatnej trase. Pri realizácii zárezu v úseku terasového stupňa zelenej alternatívy preložky upozorňujeme na zvodnenie terasových štrkov a na nutnosťou aplikácie odvodňovacích prvkov a ochrany svahov proti erózií, zvetrávaniu a účinkom mrazu.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. Gazda, S., 1971: Modifikácia Palmerovho klasifikačného systému. Hydrogeologická ročenka 1969 - 1970. UGI Brno
2. Jetel, J.: Určování hydraulických parametrů hornin hydrodynamickými zkouškami ve vrtech. Publikácia UUG Praha, 1982
3. Matula, M., Ondrášik, R., et.al.: Inžinierskogeologická mapa, list Rimavská Sobota, mierka 1:200 000, GÚDŠ Bratislava – KIG PriFUK Bratislava, 1989
4. Polák, M. (edit) 2003: Geologická mapa Starohorských vrchov, Čierťáže a severnej časti Zvolenskej kotliny 1 : 50 000. Štátny geologický ústav Dionýza Štúra – Bratislava.
5. Polák, M. (edit) 2003: Vysvetlivky ku geologickej mape Starohorských vrchov, Čierťáže a severnej časti Zvolenskej kotliny 1 : 50 000. Štátny geologický ústav Dionýza Štúra Bratislava, Vydavateľstvo Dionýza Štúra, Bratislava, pp. 218.
6. Zakovič, M., et.al.: Mezozoikum a paleozoikum Starohorských vrchov a paleozoikum severnej časti Zvolenskej kotliny – hydrogeologický rajón MG 077, GSSR Bratislava, 1999
7. Tupý, P. a kol.: I/66 Banská bystrica – Brezno, úsek Banská Bystrica – Slovenská Ľupča. Podrobný inžinierskogeologický prieskum. ENVIGEO, a.s. Banská Bystrica, 2009.
8. Tupý, P. a kol.: I/66 Banská bystrica – Brezno, úsek Banská Bystrica – Slovenská Ľupča - doplnok. Podrobný inžinierskogeologický prieskum - doplnok. ENVIGEO, a.s. Banská Bystrica, 2009.

Atlas krajiny Slovenskej republiky, Ministerstvo životného prostredia SR Bratislava, Slovenská a agentúra životného prostredia Banská Bystrica, 1. vydanie, 2002

STN EN 206-1 Betón. Časť 1: Špecifikácia, vlastnosti, výroba a zhoda, 2004. Zmena STN EN 206-1/Z1 Betón. Časť 1: Špecifikácia, vlastnosti, výroba a zhoda. Zmena 1, 2004.

STN 03 8375 Ochrana kovových potrubí uložených v pôde alebo vo vode proti korózii, 1993.